

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів
України щодо працевлаштування іноземців та осіб без громадянства»
(реєстр. № 14211 від 14.11.2025)*

***Анотація.** В інформаційній довідці представлено результати аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо працевлаштування іноземців та осіб без громадянства» (реєстр. № 14211 від 14.11.2025).*

***Ключові слова:** працевлаштування іноземців, особи без громадянства, єдиний дозвіл на тимчасове проживання і працевлаштування, посвідка на тимчасове проживання.*

Вступ

Процеси сучасної глобалізації впливають на тенденцію поступового зростання міжнародної мобільності робочої сили, що сприяє формуванню транснаціональних ринків праці.

Для держави трудова міграція є важливим питанням, зокрема стосовно визначення організаційно-правових засад застосування праці трудових мігрантів. Досвід держав-членів ЄС свідчить про наявність різної міри обмежень у сфері міграційної трудової політики¹. Такий підхід ґрунтується на необхідності захисту права на зайнятість громадян держави і забезпечення прав трудових мігрантів – потенційно вразливої категорії працівників.

За даними дослідження тенденцій ринку праці України у 2026 році, проведеного Європейською Бізнес Асоціацією, український бізнес – як міжнародний, так і національний – активно бореться з дефіцитом робочої сили та інфляцією очікувань щодо заробітних плат. Нині ситуація на ринку праці України характеризується поглибленням кадрового дефіциту, що змушує компанії переглядати довгострокові плани управління персоналом (стратегії), які узгоджують діяльність компанії з її бізнес-цілями, та інвестиції у співробітників². Фактично спостерігається гострий дефіцит працівників, особливо кваліфікованих робітничих спеціальностей, зумовлений відтоком кадрів за кордон, мобілізацією та демографічними проблемами, що потребує певного удосконалення національного законодавства у сфері трудових відносин.

Законодавчі зміни у сфері трудових відносин також обумовлюються необхідністю адаптації трудового законодавства до стандартів Європейського Союзу (далі – ЄС).

Основна частина

Відповідно до статті 26 Конституції України іноземні громадяни та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі

¹ Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо працевлаштування іноземних громадян в європейських державах. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/industry_policy/analytical_notes-indst/74303.html

² Дефіцит кадрів та зростання заробітних плат – тенденції ринку праці у 2026 році. Вебсайт Європейської Бізнес Асоціації. URL: <https://eba.com.ua/defitsyt-kadriv-ta-zrostannya-zarobitnyh-plat-tendentsiyi-rynku-pratsi-u-2026-rotsi/>

обов'язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України³. Так, іноземний громадянин або особа без громадянства не можуть призначатися на окремі посади або займатися певною трудовою діяльністю, які законодавство пов'язує з належністю до громадянства України⁴, і умова щодо законності перебування іноземців на території України є визначальною, зокрема, для забезпечення гарантій та захисту їхніх прав у сфері зайнятості.

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо працевлаштування іноземців та осіб без громадянства» (реєстр. № 14211 від 14.11.2025) (далі – законопроект), як зазначено у пояснювальній записці, має на меті оптимізувати процедуру видачі посвідок на тимчасове проживання і дозволів на застосування праці іноземців та осіб без громадянства відповідно до *acquis* ЄС. Пропонується запровадити єдиний дозвіл на тимчасове проживання та працевлаштування для іноземців та осіб без громадянства в Україні, що сприятиме імплементації положень Директиви (ЄС) 2024/1233 Європейського Парламенту та Ради від 24 квітня 2024 року про єдину процедуру подання заяви на отримання єдиного дозволу для громадян третіх країн на проживання та працевлаштування на території держави-члена та про загальний обсяг прав для працівників із третіх країн, які легально проживають у державі-члені⁵ (далі – Директива ЄС 2024/1233).

Законопроект розроблено на виконання пункту 87 Плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік⁶, яким створення умов для залучення іноземної робочої сили шляхом впровадження єдиного дозволу на працевлаштування та проживання відповідно до *acquis* ЄС визначено одним із основних завдань на короткостроковий період.

Розглянувши законопроект, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Директива ЄС 2024/1233 прийнята з метою спрощення та гармонізації правил, які нині застосовуються в державах-членах ЄС, та визначає єдину процедуру подання заяви, що в рамках єдиного адміністративного акта надаватиме комбіноване право – дозвіл на проживання і дозвіл на роботу. Іншими словами, Директива ЄС 2024/1233 встановлює процедуру однієї заяви та одного дозволу (стаття 4).

Держави-члени ЄС самостійно визначають, хто саме подає заяву на єдиний дозвіл – громадянин третьої країни або роботодавець громадянина третьої країни.

Зазначена заява підлягає розгляду компетентним органом у випадку, якщо громадянин третьої країни проживає за межами території держави-члена ЄС, до якої цей громадянин третьої країни бажає бути допущеним, або якщо цей

³ Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>

⁴ Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

⁵ Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо працевлаштування іноземців та осіб без громадянства»: Картка законопроекту. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/58748>

⁶ План пріоритетних дій Уряду на 2025 рік : Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.09.2025 № 1003-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1003-2025-%D1%80#n11>

громадянин третьої країни вже проживає на території цієї держави-члена ЄС і має чинний дозвіл на проживання.

Компетентний орган розглядає заяву та приймає рішення про видачу, внесення змін до єдиного дозволу або його поновлення, якщо заявник відповідає вимогам, установленим законодавством ЄС або національним законодавством. Строк розгляду заяви компетентним органом не повинен перевищувати 90 днів, навіть у випадку, коли подається заява індивідуально громадянином третьої країни і компетентним органом здійснюється перевірка ситуації на ринку праці.

Як визначено Директивою ЄС 2024/1233, рішення про видачу, внесення змін до єдиного дозволу або його поновлення являє собою єдиний адміністративний акт, що поєднує дозвіл на проживання та дозвіл на роботу. Єдиний дозвіл означає дозвіл на проживання, виданий органами влади держави-члена ЄС, який дозволяє громадянину третьої країни легально проживати на її території з метою роботи (стаття 2).

Утім, законопроектом у контексті внесення змін до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» пропонується дещо інше визначення терміна «єдиний дозвіл на тимчасове проживання і працевлаштування», а саме – це дозвіл, наданий уповноваженим органом іноземцю або особі без громадянства, що є підставою для оформлення посвідки на тимчасове проживання у зв'язку з працевлаштуванням (пункт 5 частини першої статті 1 згаданого Закону в редакції законопроекту). На нашу думку, сутність процедури, що передбачає отримання дозволу на тимчасове проживання і працевлаштування шляхом отримання двох адміністративних актів, не узгоджується з єдиною процедурою, визначеною Директивою ЄС 2024/1233.

Редакція пропонованої нової статті 5-6 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» є дискусійною, оскільки для отримання посвідки на тимчасове проживання з метою працевлаштування іноземцю або особі без громадянства пропонується звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, із заявою про отримання єдиного дозволу на тимчасове проживання і працевлаштування. Окрім того, пропонується відмовляти в оформленні посвідки на тимчасове проживання в разі, якщо оригінали поданих документів не підтверджують надану іноземцем або особою без громадянства в заяві про надання єдиного дозволу на тимчасове проживання і працевлаштування інформацію тощо. Також законопроектом передбачається процедура відкликання як єдиного дозволу на тимчасове проживання і працевлаштування, так і посвідки на тимчасове проживання, однак не передбачена процедура видачі єдиного дозволу на тимчасове проживання і працевлаштування. На нашу думку, із метою уникнення ризику невідповідності положень законопроекту принципу правової визначеності, зазначені положення законопроекту потребують суттєвого уточнення.

У контексті здійснення аналізу законопроекту варто зауважити, що більшість положень Директиви ЄС 2024/1233 для держав-членів ЄС застосовуються з 22 травня 2026 року.

Висновки

Ситуація на ринку праці України характеризується подальшим поглибленням кадрового дефіциту, зумовленим відтоком кадрів за кордон, мобілізацією та демографічними проблемами, що потребує певного удосконалення національного законодавства у сфері трудових відносин.

Набуття Україною статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу обумовлює необхідність адаптації трудового законодавства до стандартів ЄС.

Аналіз положень проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо працевлаштування іноземців та осіб без громадянства» (реєстр. № 14211 від 14.11.2025) дозволяє зробити висновок про необхідність їх уточнення з метою уникнення ризику їх невідповідності принципу правової визначеності.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*